

Помагарина плаката у готову.

Privredno - kulturne
Motive
za Sjevernu Dalmaciju

Godišnja preplata za našu državu 40 din., za Ameriku 2 dolara, a za ostalo inostranstvo 80 din. Članovi Motice dobivaju list besplatno. Primjerak 1 din.

Državno Šibensko
Glasilo
21. 10. 1931. u satis
Sloboda i Šibeniku

ГЛАС

Шибеник, 1. Октобра 1931.
БРОЈ 114.

ГОДИНА III.

Vlasnik: Privredno-kulturna Matica za Sjevernu Dalmaciju.
Uređuje Sekretarijat Motice.
Telefon br. 3 - Broj ček. računa 38.242

Izlazi četvrtkom.

Привредно - културне
Мотице
за Сјев. Далмацију

Proširivanje naše organizacije

Kada smo se prvi put poslije rata sastali na dogovor o saradnji u privrednim i kulturnim pitanjima — u Zemuniku 1925 godine, a zatim u Benkovcu 1926 godine — i ako su iznesena osnovna pitanja, na čijem se ostvarenju mora raditi, još se nije ukazivao jedan siguran put, kojim se moraći. I 1928 godine, kada smo osnivanjem „Privredno-kulturne Motice“ jasnije označili privredni i kulturni program Sjeverne Dalmacije, približili smo se bliže jednom pravom programu, ali još uvijek nijesmo bili obuhvatili sve one potrebe, koje naše prilike ističu. Tek pokretanjem osnivanja „Privrednog Saveza“ 1929 godine i njegovim ostvarenjem prošle i ove godine došli smo sasvim do svog pravog cilja, a na nekidašnjoj skupštini u Kninu (25. o. m.) konačno smo utvrdili osnove svih pravaca našeg rada u privrednom, prosvjetno-kulturnom, zdravstvenom i socijalnom radu.

Учесници skupštine.

Iz Beogreda su došli gg. dr. Stev. Z. Ivanić, direktor Centralnog higijenskog zavoda, dr. Bogoljub Konstantinović, šef odjeljenja za socijalnu higijenu, dr. Karlo Šnajder, upravnik Saveza zdravstvenih zadruga.

Iz naših krajeva bilo je: učitelja (22), ljekara (14), sveštenika (8), te načelnika i predstavnika općina, jedan veliki broj težaka i drugih redova društvenih iz; Obrovca, Žegara, Đevrsaka, Kistanja, Benkovca, Zemunka, Promine, Drniša, Vrlike, Gravova, dok su skupštini pozdravili iz Zrmanje, Sinja i drugih mesta. Bili su predstavnici zdravstvenih zadruga: (Zemunik, Obrovac, Žegar, Vrboska na Hvaru, Đevrske, te Knina, Kistanja, Kosova i drugih u osnivanju.)

Predmet raspravljanja.

U raspravljanju u kojem su učestvovali gg. dr. Ivanić, dr. Konstantinović, dr. Šnajder, dr. Jovanović, dr. Ćatović, pop Pajo Zelić, učitelj Ležaić, šk. nadzornik Škovrlj, Stjepan Macura, pop Milivoj Jelača, Ante Beritić načelnik iz Vrboske, Veljko Pokrajac,

načelnik Knina, Milan Urkalo, načelnik Obrovca i dr. ispitivala se je potreba i mogućnost higijenskog rada na selu, a na konferenciji poslije podne donijele su se odluke o organizaciji rada.

Potreba higijenskog rada na selu

U pitanju potrebe higijenskog rada po našim selima svi su bili jednodušni, jer u nijednom drugom kraju i ne postoji takova potreba kao baš kod nas u Sj. Dalmaciji, gdje pored malarije, tuberkuloze i drugih raznovrsnih bolestina, te opće klonulosti našeg svijeta nema nikakvih uslova ni za liječenje ni za higijensko življjenje. Ni jedan naš seljak nema lijepo uređene kuće, pristojnog zahoda, dubrišta, staje, svinjaka, kokošnjaka. Njega djece ne postoji, o prosvjećenosti ženske čeljadi ni govora nema. Siromašan je čovjek u nemogućnosti da se liječi. Nijedna ustanova ne može izvršiti svojih zadataka dok se ne izazove saradnja mnogih saradnika iz širokih narodnih slojeva.

Postoji li mogućnost rada na selu?

Nevolja gola — najbolja je škola, pa i kod nas je baš ta nevolja pokrenula ljudi da se bave sami sobom i svojim pitanjima privrednim, prosvjetnim, zdravstvenim, koja su međusobno povezana. A niko drugi ne može ni pomoći ljudima, dok se sami ne maknu. Po svim našim mjestima ima ljudi, koje tište zajedničke nevolje, pa je samo potrebito, da se svi oni koji to osjećaju, nadu jedni drugima na pomoći. Kraj pojave toliko učitelja, sveštenika, ljekara, težaka i predstavnika raznih ustanova i zanimanja jasno je da su mnogi i kod nas uvidjeli, da ima jedan jedini put preobražaju našeg, a to je put udruženih snaga i saradnje. Mnoge organizacije po raznim našim mjestima svjedoče, da se to može i provesti, gdje ima barem jedan čovjek, koji će pokretati pitanja, koje potrebe nameću, i probrati ljudi za organizirani rad.

Način uspješnog rada

I dosad je kod nas bilo rada, mnogi su se naporili ulagali, da se prilike poprave, ali većih uspjeha nije bilo, jer su se malo pokretali oni, kojih se to i tiče, a čovjeku niko ne može pomoći dok on sam o sebi ne počne misliti i raditi. Naš veliki priatelj g. dr. Đorđe Radin, jedan od glavnih posrednika Američko-jugoslavenske zdravstvene akcije na selu, prolazeći ovih dana kroz naš kraj, čudio se je kako su i do sada mnoga sredstva potrošena, ali bez pravoga rezultata, jer se nije oslanjalo na organizaciju privatne inicijative, sa čijom je saradjnjom jedino mogućno rješavati pitanja, koja se tiču samoga naroda.

Naše zdravstveno pitanje najkrupnije je pitanje narodno, jer je ono ujedno i socijalno i privredno i kulturno pitanje.

Zdravstveno zadružarstvo dalo je najljepše uspjehe od svih drugih pravaca rada u Srbiji, i s pravom je rečeno da je to najveći pokret, poslije ujedinjenja u našoj državi i najljepše djelo, što je stvoreno.

Naše općine koje izdaju velike izdatke za zdravstvo moći će samo pomoći zdravstvenih zadruga popraviti naše očajno zdravstveno stanje.

Naš „Zdravstveni savez“

Da se i ova naša najvažnija pitanja bez zastoja pokreću i rješavaju na skupštini je izabran jedan odbor, koji će rukovoditi kod nas zdravstvenim pokretom. To je naš „Zdravstveni savez“. Po red „Privredno-kulturne motice“, čiji je zadatak, da pokreće sva kulturna pitanja, koja se mogu ostvariti u našim krajevima i prilikama, a u vezi sa našim privrednim pitanjima, koja su osnova svemu, i pored „Privrednog saveza“, koji okuplja naše zadružne organizacije, — Zdravstveni savez razvijaće higijenski rad, koji je za naše prilike najpotrebitiji. Te naše tri organizacije naše su trostvo međusobno povezane koje obuhvata sve pravce rada, koji je u našim prilikama potrebit i mogućan.

„Zdravstveni savez“ u čijoj

se upravi nalaze predstavnici zdravstvenih zadruga i općina te nekoliko izabranih težaka, učitelja, sveštenika i drugih redova naše narodne inteligencije počeće odmah provoditi u djelo utvrđeni program. Naročito je korisno za naše općine da stupe u vezu sa upravom „Zdravstvenog saveza“ kako bi proveli što prije ovu organizaciju u svom kraju, jer se kod nas sama sobom nameće saradnja općina i zdravstvenih zadruga, kao najuspješnija i najjeftinija.

Pred kongres Saveza zdravstvenih zadruga

U Beogradu 25. oktobra održaće se kongres Zdravstvenih zadruga iz cijele zemlje, a poslije toga će se pregledati neke zdravstvene zadruge po Srbiji, koje su bliže Beogradu; vidjeće se kakva su kulturna djela na selu ostvarena u jednoj lijepoj saradnji državih ustanova i organizirane privatne inicijative.

Molimo sve one prijatelje, koji bi želili ići na kongres u Beograd i kasnije obići ustanove po Srbiji, da nam se odmah javi, da možemo kod nadležnih urediti pitanje povlastice na željeznicama. Sa malim troškom ovo je prigoda, da i naši ljudi vide i ostalu braću zadrugare i one lijepi žive kulturne spomenike koje su oni stvorili po svojim selima, gdje će nas najsrdačnije dočekati kao svoje goste.

Uprrava
Zdravstvenog saveza.

Nabavka sjemena

Da bi se kvalitet naše pšenice, raži i ječma podigao, odredilo je Ministarstvo poljoprivrede, da se iz Državne poljoprivredne zaklade toga ministarstva dodijeli banovinama dva milijuna dinara. Primorskoj banovini dodijeljeno je 100.000 din. Banovina će za taj novac nabaviti sjeme i razdati ga, na jednogodišnju pozajmicu, preko sreskih poljoprivrednih referenata, valjanim poljoprivrednicima za sjetu ove jeseni, a uz obavezu, da primalac ima vratiti jednak količinu sjemena iduće godine po žetvi od istog roda. Ovako dobiveno sjeme razdaće Banska uprava u idućoj godini onim poljoprivrednicima, koji u ovoj godini ne budu dobili sjeme.

Наш нови покрет

Сви они, којима је прирасла к срцу идеја о оснивању здравствених задруга у овим предјелима, били су дне 25. о. мј. веома угодно изненађени одазивом, који је на састанку постигнут. Њима је постало јасно, да је ова вјерска мисао захватила широке народне слојеве, те да пут к њеном коначном остварењу није више далек. Идеја та постаје помало стварност, те је на нама, да показајемо добру вољу и приступимо уред ових, који желе и настоје, да акцију организују онако, како то народни интереси захтијевају. Сви фактори, потребни за сарадњу и организацију овог корисног народног покрета нашли су се дне 25. о. мј. у Книну на склопу. Уз сељака, који је оставио свој пољски рад, да чује искрену и добру ријеч вођа овог покрета у Србији, било је окупљено много учитеља и свештеника, спремних да се ваде, да сељак схвати и пристапи овај покрет, који се заправо највише организује ради њега и који највише користи баш њему доноси.

Да би се постигла хармонија у нашем раду, окупљено је било толико љекара, као да се ради о каквом љекарском састанку. Увидевши важност баш љекарске сарадње, те главне полуге за сваки здравствену задругарски рад на селу, покретачи састанка уприличили су једну ужу конференцију самих љекара, да се међу њима разбистре појмови и да љекари увиде, да покрет здравствених задруга није на њихову штету, већ дапач на велику

Danilo Petranović:

Lavra manastira Kalenića
(sa kojim upravlja Arhim. Nikon,
iz Radljevca kod Knina).

Oběćao sam da ču' Vam se javiti s putovanjima. Izostavljam raznolika posmatranja i opažanja, koja mogu biti zanimljiva po onoga, koji ih piše; ali za čitacca mogu da budu manje dopadljiva i skoro dosadna. Jer sve ono što je neko putem preturio kao vručinu, stisku po vagonima; nauživao se prirodnih krasota, kretao se u vrtlogu i buci velikih gradova, razgledao znamenite gradevine, posjetio one ustanove, koje davaju sjajan odbijesak ljudskih, odnosno mašinskih proizvoda sve ove lijepe i primamljive osobine nisu tako rijetko pristupne čeljadetu u današnjem vremenu; pri takoj razgranatom saobraćaju, kada jasmanjim troškom, onaj koji umije da se snade u stanju je, da provede u razonodlukovitoj i još pri tom da se okoristi onim, što je bio predmet sopstvenog promatranja.

Lično što se mene tiče, ja već po svojstvu mojega staleža, želio bih da sve ono što znam pretočim u drugoga, da ga usavrši bolje i više od mene. Ali kako stvar o kojoj sam namjeran da pišem, nemam odnosa sa bud kakovom posukom, već prostim kratkim prikazom jedne od mnogih zadužbine srpskih vladara: Layre Manastira Kalenića, koja je smještena u pitomom Levču, sreza rekačkog a u Moravskoj banovini, to prepostavljam, da ču barem po koga od mojih užih zemljaka, ponukati da u prilici obade i upozna se sa ovim krajevima, osvjeđen kako se ne će pokajati što je preuzeo takovo putovanje.

Nasuprot neznabogačkim narodima, koji su svoje hramove podizali shod-

корист у данашњој тешкој економској ситуацији.

Пријуство опћинских начелника на састанку даје нам јамства, да ће се временом постићи синтеза рада опћинске здравствене службе са покретом здравствених задруга, јер је и онако предвиђено у закону о здравственим задругама, да ова може преузети фундацију и дужност т.зв. здравствене општине, које се према закону имају стварати.

Тemeљи су дне 25. о. мј. у Книну већ ударени. Сада овиси само о проширењу рада на селу и организовању села. Задаћа је то истина тешка, а одговорност велика, јер сав крај од Обровца до Врлике, Зрмање и Босанског Грачева чека, да му се пружи помоћ и ударе основи рада.

Водећу улогу и иницијативу за даљи рад на овом огромном подручју прима сада на себе одбор, који је изабран на склопу 25. св. мј. а у којем се налазе претставници свих наших места, у којима наш нови покрет има својих присташа.

Тешка фаза развоја у којој се данас налазимо императивно налаже, да у сједињеним акцијама гледамо резултате нашега рада, јер индивидуализовани принципи осамљени рад добива ударце са свију страна и тресе се пред новим економским фактом, који гуши свијет и који правilan развој.

За то склопљамо мале снаге народне, приведимо их нашем новом покрету, који је једино у стању, да им пружи помоћи у њиховој тешкој животној борби. Др. Вуко Јовановић.

mogu uporediti sa onima u manastiru Žiči. Sjenke freska i figura odavaju veliku znalačku sposobnost u kistu. Gledajući ih nama se predstavljaju istinska pobožna prividenja. Psalmopjevac reče: Otvoř oči moje, da razmislijam o čudesima tvogega Zakona; jer zaista ove slike ne samo što druge nadmašuju, već stvarno nadvisuju i ono, što predstavlju.

Od 54 raznih manastira sa crkvama, за које se tvrdi da ih je u Srbiji, Kalenić je među prvima, koji u danšnje doba privlači posjetioce sa strane. Naročito su opaženi Francuzi, Englezi, Švajcarci, Njemci, па чак i Amerikanici. Manastir je u više prilika bio odlikovan visokom posjetom i bravrom Ni. V. našeg Kralja Aleksandra, koji kao ljubitelj prirode znade cijeniti onu umjetničku vrijednost, kojom se odlikuje ova zadužbină.

Historijska prošlost ovoga manastira kako smo već naglasili bila je vrlo značajna. Njegove su zidine preturile mnoge tužne dogadaje, preko kojih je prešao preporoden do danasnjeg sijaja. Pod kraj 17. vijeka gotovo opustošen. U 18. vijeku tri kuadera isposlju dozvolu od beogradskog vezira, da ga obnove. Za doba turskih ratova 1788. god. sav uništen požarom. Dostigne obnovljen, ali bez ukraša i ornamenta. U svjetskom ratu pretrpao je pljačku od austro-mađarske invazije. Bio je prepušten nemilosrdnom udesu, a starješina manastira arhimandrit O. Nikon morao je da ispašta gorke časove rupa u Nižideru.

Odmah poslije oslobođenja, stalo se pomisljati na potonu restauraciju crkve i manastira. Nije to bio lak posao. Ali preduzimljivi duh arhima. igumana O. Nikona, nadvladao je sve poteškoće i njegova ustaj ost okuđena je uspijehom potpunim, kad su hram i manastir potpuno iz temelja obnovljeni god. 1929. u onom sijaju i

veličini, kakvi su bili u svojoj pravibnosti, za doba osnove despotu Ste ana. Obnovu planova izradio je arhitekt poč. Žarko Tatić. Čitav rad; orname i filijalni rjetkom umjesnošću rukovodio je arhitekt g. Đorđe Bošković.

Tim je Kalenić zablistao u prvašnjem stanju. On je tako udesio pravak da je dao skinuti crvani kreč i malter, bez povrede stare fraske i ornamenta. Rezbarije i crteže koje su izveli kamenoresci i bradom su isti potpuno jednaki prvašnjim. Površina je stari izgled čak i glavnom kubetu, koje je danas smatrano kao jedinstveno u našoj srednjovjekovnoj arhitekturi.

Ovim uspјelim i teškim radom danas je kalenička lavra, onakova izgleda, kakva je bila nekada. Ona predstavlja niz dragocjena bisera i po svojoj spoljašnosti i unutrašnjem ukrašenju, kao i po prirodnim osobinama medu kojima je smještena. Premda osamljena, a saobraćajno u daljem razmaku od željezne stanice, olakoćen je pristup dobro izvedenim putevima s jedne i druge strane. Radi toga je vlastito u ovo doba godine, bez broj odličnih posjetioca svraćaju kaleničkoj lavri, gdje se okrepljuju duševnim zadovoljstvom i posmatranjem u ispitivanju vrijednosti dobro sačuvanih umjetnina i starina.

Uz svu našu uzdržljivost da premučimo zasluge arhima. igumana O. Nikona oko obnove ove zadužbine i zasluge koje on u svojoj čednosti neće da ističu, mi smo opet iz vlastitih pribuda, prinudeno opravdani kada spomenemo napor tolilikog uspjeha. Uostalom ovo priznanje neka pripše našem častoljubju, jer su njegove odlične sposobnosti i nama kao njezinim užim zemljacima od radosti i zadovoljstva. A ovaka naša sopstvena ambicijoznost, u koliko njemu ne bi bila dopadljiva, po naš je shvatljiva, a prema tome i opravdana.

НАШИ ДОПИСИ

Испод Црнопца, 28. септембра.

Из живота наше цркве. — Данас сам гледао онај дивни свијет што се је слегао на манастирsku славу у Крупи и осјетио сам љепоту оне наше народне побожности, која се једноставно изражава, али је пуне душевне садрžаве. И не само то, још и дјела ствара, којима се човјек дивити мора.

Проматрам приложнике манастирске, који су даровали манастиру стотинjak глава блага, а међу њима једнога, који је даровао недавно овом манастиру шест волова са цијелом опремом за орање, плугом и лијесом. „Имаш ли кога Годоре?“ — питам га. (To je Todor Ušlebrka, iz Bogatnika u Жегару). — Имам, хвала Богу! одговара ми и прича кога све у кући има — чељади, блага и сваког благослову! И мене и све моје држи ова наша лијепа вјера: побожност, послуб — а моју вамилију увијек учим да штује свјештенике и дарива свој свети манастир — нашу славну српску задужбину! — почијева ми радосно Тодор.

И код осталих осјећа се слично светачко расположење и човјек се чуди, како се овако вјера сачувала код овог простог свијета, док су многи духовници клонули „под Крстом“ и угушили своју савјест.

Само један случај, о ком иде прича од уста до уста и стрепи се у побожном свијету, да казна не стигне цијели овај крај ради једног вlodjela strašnog.

Млад калуђер из сиромашне куће откида од својих уста и од своје наближе родбине и штеди занешен да осије једну своју малу задужбину. И обolio је што је превише од себе шtedio. У задњим данима прича

свому сабрату, да је заштедио једну свијецу, која ће се послати његове смрти мноштву и с њом ће некад добра управа доброчинства стварати. Са тим осјећајем озарен — и умире. Настојатељ његова манастира послије његове смрти једноставно диже са банком, без да обавијести оне, којих се тиче, а само мрвице показује са ријечима: fil d'un can (пасји син!). — морао је још имати!

Све се је то открило и сазнало, али овај прави „часја син“ креће се у друштву „најчаснијих људи“!

Ко је бољи тумач јеванђеља овога цркveni великоđostođnih или Тодор Ушлеbrka!

Хоће ли наша црквена власт дати одговор на ово?

Ако савјест духовне власти може поднijeti ово влодјело, као и многа друга питања, неће га моћи поднijeti јавна савјест и њени органи.

Идемо — да видимо!

Стари православац.

Šibenik, početkom oktobra

Filijala Poljodjelske poslovni-
ce. — Natrag godinu dvije otvorila je slijetska Poljodjelska poslovna svoju filijalu u Šibeniku. Ta je filijala bila potrebna, jer su cijene porekli predmeta, koje težaci trebaju u svom poslu, bile suviše visoke u trgovackim radnjama. One nikako nijesu bile srazmjerne nabavnoj cijeni i pristojnoj zaradi, koju trgovac treba da ima. Stoga je i otvaranje ove filijale bilo pozdravljenog sa strane težaka, koji su se ponadali, da će mnoge stvari moći tu nabaviti uz jeftiniju cijenu. I mora se priznati, da su mnoge stvari tu jeftinije nego u trgovackim radnjama, kojima je cilj lihvarska zarada. Mora-

mo tek napomenuti, da se često tu ne mogu kupiti stvari u vrijeme, kad su one najpotrebiti. Tako je, na primjer, u filijali ponestalo galice baš u doba škropljenja vinograda, pa su je težaci morali kupovati u dućanima, gdje je bila skuplja. S druge strane čini nam se, da bi se u filijali morale dobivati neke stvari jesti nego što se one danas prodaju. Stočni grašak prodava filijala po 5.50 Din. kg., dok se on može u Zagrebu uzeti (i na manje količine) po 2.75 Din. kg. Ako se ovoj cijeni nadoda trošak prijevoza od 35 para po kg, onda ona košta franko Šibenik 3.20 Din. kilogram. Uz ovu cijenu mogu je sami težaci imati u Šibeniku, pa ne razumijemo, zašto je cijena u filijali za preko 2 Din. veća. Zatim ta je cijena tolika, da težaci nemaju računa, da stočni grašak kupuju i siju, jer bi kg. suhe trave od graška koštalo 90 para.

Mi shvatamo važnost filijale za težački svijet, pa se nadamo, da će ona unaprijed nastojati da bude što bolje opskrbljena svom robom, koju težak treba, i uz cijene, koja će težaku konvenirati, da je kupuju. Jer poslovniči i onako nije cilj da stiče kapital.

Slet Sokola u Kninu

Nedjelja 20. ov. mj. održan je u Kninu okružni slet Sokolske župe Šibensko-zadarske. Posljednje s kleske prirede ovako velikih razmjera održane su prije punih 8 godina. Nedjeljni slet stoji u tjesnoj vezi i samo je dio onog općeg kulturno-privrednog pokreta, koji kroz posljednu godinu dana u mnogo raznih pravaca i oblika dobija života ovdje u Kninu, sa težnjom da se proširi i obuhvati cijelu sjevernu Dalmaciju. U "Glasu" biće drugom prilikom posebno govora o ovom dijelu pokreta koji predvodi kninski Soko, o metodama i o radu do sada svršenom kao i o programu daljnje aktivnosti. Za danas je dovoljno konstatovati, da je nedjeljni slet u svakom pogledu dostigao neочекivan uspjeh. Knin koji, izgleda, nije još uspio da shvati svoju kulturnu i privrednu ulogu barem u zagorskoj sjevernoj Dalmaciji i koji je pasivno a ponegdje čak i sa nevjericom posmatrao napreke nekolicine pregaoca, u nedjelju je cio bio na nogama i uzeo učešće u sletu.

Od društava iz župe Šibensko-zadarske najkrajnije je bio zastupljen Šibenik i Mandalina sa zastavama i sa muzikom. Društva Drniš, Šiverić i Benkovac bila su zastupljena također. Od vanjskih društava Gračac, Drvar i Vranjic, naročito ova dva posljednja, doprinijela su mnogo i za manifestaciju i za tehnički uspjeh sleta. Osim brojnog članstva iz jednog i drugog društva, iz Vranjica je bila čitava uprava sa zastavom i muzikom.

Naročitu pažnju svih slojeva prisutnog naroda izazivala je pojava u sokolskim redovima Seoske sokolske čete iz Kninskog polja. Kršna i lijepa, u kićenu narodnu nošnju odjevene, disciplinovana i sjajno uvježbana, ova je četa upadala u oči. Seljaci su u njoj gledali izražene svoje kulturne ambicije, a gradani koji vole selo i narod, vidjeli su u njoj opravdanje svojih nuda u bolju i ljepšu budućnost našega sela.

Oko podneva promarširala je kroz Knin još neviđena sokolska povorka. Zastave, muzike, oduševljenje sokolskih učesnika i kninskih građana i seljaka iz okolice stopile se u jednu

sliku, koja će ostati za uvijek urezana u sjećanju onih koji su je proživjeli.

I povorka i narod slegli su se na Poljani Kralja Petra, koja je bila čitava gusto ispunjena. Tu je održan javni zbor. Starešina kninskog Sokola br. Dr. Ivan Grgić pozdravio je goste i zahvalio starešinstvu župe na pažnji ukazanoj ovome društvu sa priredbom sleta. Mi vidimo u tome, kazao je, priznanje za naš dosadašnji rad, ali još više vidimo podstrek za budućnost, za izvršenje zamašitog programa, koji smo preduzeli, da u Sokolstvu organizujemo sva sela ispod Dinare, Koma i Velebita. U nastavku govora istaknuo je, kako je Sokolstvo u svoju organizaciju prikupilo ogromnu moralnu snagu. Varoši su i suviše mješene i tjesne, a da bi u njima ta snaga mogla da se upotrebi. Sokolstvo je pozvano da izvrši djelo duševne i materijalne obnove cijelog naroda. Taj problem leži zapravo u selu i seljaku. Vani na selu imade neizmjerno velik a dubina, širina i visina za izvršenje grandioznog sokolskog djela. Ako Sokolstvo svim svojim silama ne krene prema selu da ga pridigne, ono će izgubiti svoj smisao i ono neće imati više razloga da opстоje.

Zatim je uzeo riječ starešina župe br. Pavle Kovačev. On je govorio o osnovama sokolskog programa, o raspisivanju čovjeka za narod, za cijelinu. Viteški duh, ljubav prema zajednici i želja za napretkom, to su tri ugaona kamena sokolska. Posebnom topilom oslovio je Seoske sokolske čete.

Poslije svršenog zbora, opet se je sastavila povorka, koja se je kroz oduševljeni narod vratila do Sokolstva doma i tu se razlila.

Popodne u tri i po sata započela je javna vježba na novom ljetnom vježbalištu ovdje jug Sokola. Niko nije mogao da sakrije priznanje zbog ove nove kulturne tekovine Knina. I tehničke strane i po ukusu, ovo vježbalište moglo bi da služi na čast i većoj i bogatijoj varoši. Još prije početka javne vježbe, ono je bilo prepuno naroda.

Svako sa svojim posebnim ritmičkim vježbama, nastupila su društva Šibenik, Knin i Vranjic (Krug). Vježbe duha i tijela. Iz bratskog zagrljaja i Karmen. Na spravama nastupili su uzorni odjeli Šibenika i Knina, a u prostim vježbama članstvo svih kategorija svih prisutnih društava i Seoske čete. Pažnja i zadovoljstvo naroda bili su vrlo veliki. Sve je bilo savršeno pripremljeno i disciplinovano i sve je bilo nagrađeno velikim odobravanjem.

Poslije javne vježbe razvilo je bratsko sijelo na istom vježbalištu. Muzika je svirala. Igrala su se kola sve do odlaska gostiju.

Ispraćaj je bio iste tako srdačan i bratski kao i prijem.

Sa ovim sletom izvršilo je sokolstvo jednu krupnu misiju u Kninu. Varoš jedna koja je i po svom geografskom položaju i po ekonomskoj i saobraćajnoj konjukturi pozvana da bude centar jedne velike okoline, primila je tu ulogu pasivno, onako kako su je prilike same donijele. Nje se osjećalo pravo i dužnost da se inicijativom u privrednom i kulturnom radu opravda tu sretnu konjunkturu. Nedjeljna velika manifestacija na koju su stigle sokolske organizacije sa tolikih strana, bile su nesumnjivo kadre da probude savjest kod mnogih, koji će odsad, u mjestu pasivnosti, barem nastojati pružiti nešto moralne i materijalne pomoći onima, koji se trude da baš iz Knina raznose kroz sela luču prosvjete i napretka.

Dr. Ivan Grgić

Posljednja noć s Todorom Medićem

Kao što je već iz dnevnih novina poznato, na smrt osuđeni Todor Medić obješen je u dvorištu šibeničkih tamnica 23 IX u 5 1/2 sati jutra.

Duševno stanje i držanje čovjeka, zdrava zdravstva i u naponu mladičke snage, koji tačno u minut znade kad će se za navljev rastati sa svijetom, i to na jedan jeziv način, pretstavlja neosporno interes koji daleko prelazi običnu ljudsku radozonalost, budući je i sam takav događaj neobičan i rijedak. To biva u svakom slučaju, bez obzira o kome se radi: da li o zlikovcu, da li o žrtvi "dvaju bez duše", ili o kakvom političkom osuđeniku, čiji zločin nosi pečat relativnosti. Radi se o "golom" čovjeku, a u takom stanju svi su ljudi jednaki, ili bar vrlo slični; u svakom od "njih" ima nešto "nas" samih, i kad se interesujemo o njima, mi se u stvari interesujemo o sebi. Naročito su u tom pogledu zanimljivi posljednji časovi.

Ove posljednje časove Todoru Mediću pratilo je sveštenik g. Stevo Prostran, koji je s njime proveo cijelu posljednju noć, od 9 sati večera do samog izvršenja osude. Iako g. Prostran nerado govorio o tome, bio je ipak ljubazan da nam saopći neke momente.

— Nema tu mnogo interesantnoga, počeo je otrilike g. Prostran. Dušu Todoru Mediću nije bilo moguće prezreti. Sa njegova i inače bijedog lica, a tako ni iz njegova držanja ništa se nije dalo pročitati. Vidjelo se jasno da ga ovaj Jeziv čas nimalo nije iznenadio. On je sve utiske i duševne prelome već bio preživio; ostali su samo posljednji thi talasi, koji su nečujno tonuli u jednu bezdanu rezignaciju. Mr, savršeni mir i lozfija koji u smrti očekuje oslobođenje. Poslije izmirenja s Bogom i rasterećenja svoje grješne savjesti jednim iskrenim akcijanjem, usred dubokog noćnog mira, Todor Medić je potpuno izbrisao svoju životnu ploču: i mržnju i ljubav, do posljednjeg traga, uronio u tihu, duboku rezignaciju — i čekao smrt.

Posjetio sam ga prvi put jedan satiza saopćenja presude. Sjedio je uz sama vrata cijelje, a kroz mali prozorčić vidio se pred njim stolić i na njemu tek donesena čorba za ručak, što ga je poručio izvana. Kad sam mu se javio on vrati čorbu netaknutu, stolić pomače na sred cijelje, hitno zatraži stolici za mene i: "Izvolite, oče".

— Todore, dode kraj i tvojim mukama.

— Dode, oče! a licem mu se razbolan osmijeh. — I vrijeme je više. Samo ne mogu da razumijem, zašto ne bi to odmah izvršili, ako osuđenik izričito želi. Izuzev ako nije i to mučenje sastavni dio same kazne.

Pošto sam mu se stavio na raspolaganje u svemu čime b.h., po svome pozivu, mogao da mu olakšam posljednje časove, izrazio je želju da po većeri dcđem, da mu prekratim noć.

Volio bih da vidim i pozdravim g. protu Krstanovića. Poznajem ga odavnina i dopada mi se. On je Kninjanin, a Kninskoj Krajini nijesam se u ničem zamjerio.

Večernja posjeta, sve do 11 i poslati, prošla je u pripremi za ispojed. Čim smo došli saopćio nam je, kako je popodne imao jednu neugodnu posjetu. — "Čuo sam se s gospodinom pretsjednikom". Na moju primjedbu, da je on o pretsjedniku imao najbolje mišljenje, i hvalio se s njegovim lijevim i čovječnim ophode-

njem, Medić odgovori: "Tako misljenje ja i danas imam."

Meni je odmah bilo jasno, da ove riječi idu na našu adresu. One su imale da znače: "Ako ispojed to isto traži od mene, onda neka vam je na znanje, da je ja ne želim!" Meni je to bilo jasno iz ranijeg držanja Medićeva. Ipak je strpljivo čitao pokajničke molitve, zajedno s protom Krstanovićem. Ali je pristao na ispojed tek po odlasku ovoga, kad sam ga uvjerio, da se ispojedniku tiču samo grijesi, a ne i lica sa detaljima.

— To mi se vrlo dopada, jer to me je pitanje dosta mučilo. Želim da se izmirim s Bogom, ali ni u svoje svinjenje da ne dirnem. Jer zadana riječ, kad se nečije glave tiče, za mene je svinjenja. A onda znate da se kaže: za jedan tudi grijeh što sačuvaš, Bog ti dva oprašta". — Otrilike do jednog sata poslije ponosi rado je razgovarao, samo je volio da mu se postavljaju pitanja. Vrijeme poslije toga prešlo je najviše u mučnom čutanju. Već zarana je Medić počeo osjećati grčeve u želucu. — "Pio sam vina i mnogo pušio na prazan želudac. Prestao je pušiti i zatražio rakije, ali su bolovi bili sve jači. — Što ovo boli, ništa ne mari, brzo će svemu biti kraj; ali me užasno jedi to što će me jako oslabiti, a napolju je zima pa će se uzdrhati i svijet će misliti da sam se prepao. A nijesam niti imam čega da se bojam; bojte se vi koji ostajete, ja sam za se siguran". Tek po gorčkom osmijehu moglo se zaključiti da posljednja riječ znači ironiju.

Medutim su bolovi u stomaku postajali sve to jači. Pri jednom nastupu izgledalo je da će ga uhvatiti nesvijest. Spustio se na slaminjaču i zamolio da ga ostavim sama, a straši naredio da ga probudi u tri sata, ako bi zaspao. Medutim poslije četvrt sata postao me zvati. Ustao se. To se ponovilo još jednom ili dva puta. U meduvremenu sjedio je nepomičan, utonuvši ponekad u duboke misli. Nekad bi me fiksirao dugo u oči, kao da bi htio nešto da mi reče. Oko tri sata je uzeo Kačićevu pjesmarcu i odjevao pjesmu koja mu se prva otvorila. To je činio pod glas, tiho i svečano, kao da viši kakav obred. Završivši zatvor knjigu, uz onaj gorki osmijeh, koji mu je cijelu noć lebdio na usnama.

U četiri sata popili smo čaj. Tad su se javili prvi pozivi električnog zvonca na ulazu u tamnicu. Tu ga mir počinje vidno napuštati. — "Morala bi brzo i komisija. Šta treba baš na minut da se čeka... A gdje će biti stratište?" Zatim je pokupio sve preostale cigarete, položio ih u džep, i kako bi našao ko od straže dijelio, zovući svakog po imenu. Pregledao je napisana pisma, pokoje dopušao i spremio da ih predra pretsjedniku. U pet i četvrt pojavio se pretsjednik:

"Dobro jutro, g. pretsjedničko, hoćemo li? Ja sam gotov". Eto i branitelja dra Vlašića. Ulaze i neki sudije. Svi se pozdravljaju s njim, a on ih nude cigarettama. Na vratima zastaje državni tužilac: "Izvolte, g. doktore, ta ja znam... Vi ste ono po dužnosti".

U to kućnu i sudnji čas. Pozdravlja se, pruža ruku. Prilazi i čuvarice ženskog odjeljenja:

— Zbogom gospodo!

Jesam li poslao pretplatu?

— Zbogom, Todore, Bog ti dao
pokoj duši.

Kad su mu potom noge oslobođene, a ruke naled ce vezane, lice se njegovo iz osnova izmjenilo. Boja potamnila, crte se ukrutile. S'gurnim korakom koračao je do stupa smrti.

— Ovo je Todor Medić, krvniče, nek sе vrši pravda.

Gospodine pretsjedniče, ja bih
nešto rekao... imao bih nešto reći...

Krvnik je bacao rukavice podno
stuba: "Slavn! sude, pravdi je udovoljeno".

Iz Medićeve razgovora navodim
glavnije momente.

— Pitate me, gdje sam se najviše
zadržavao? — U Lici. Tamo mi je
bilo najsigurnije. Svijet je dobar i
tvrd, karakteran. U ušim krajevima
sam se malo zadržavao da vlastima
ne dajem povoda raznim policijskim
mjerama.

U Bosnu sam zlažio nuždi brzobježao
otud, jer tamo su ljudi rđavi. Zatrovan
do zla boga. I plemenki i vjerski
i susjedski odnosi su strašni. Za nje
manju uslugu tržili su osvetu nad
svojim protivnikom. I to često za
sitnike. Meni se to gadilo i bježao sam
od njih.

U neko doba, poslije duljeg raz
mišljanja počeo:

— Pop Kojo reče: nek se vrši
volja Božja... Ja ne vjerujem da je
to volja Božja. A nije ni ljudaka. Ima
tu nešto što je slabije od Božje, a jače
od ljudi... Davo, šta li je to. Ne,
mogu da se sjetim jedne dječje gre
a i ja sam je igrao dok sam živ bio.
Sam se sjećam ove slike: pohvataju
se dječa u dug lanac, jedno drugom
za leđa. Red ima da prođe između
dvojice koja kleče i prave neka vrata,
stražu, sudije, što li. Onaj koji je na
čelu predvodi, i kad dođe do sudija
drži neku obranu. Osuda pada: "Pu
sti prve, drži zadnju!" I svi prolaze,
a posljednju (jedinku) pograbe četiri
ruke.

Napad na poštanski auto? Ve
lite, užas jedan! Dočekate ljudi pa
kao kokoške u kavezu strijelate. I to
mall svijet, koji se grđno muči i ide
tamo amo, trbuhom za kruhom. —
To jo istina, ja osjećam svu strahotu
toga. Makar da nisam pucao ni nikog
ubio, ja se ne branim. Ali molim vas
dozvolite ovo. Kad čovjek sam na se
kidiše i ubije se, svih ga žale. Kad
kidiše na drugoga, svih ga osuđuju.
Svi kažu da se čovjek ne ubija od
bijesa već od nevolje, a niko neće da
pomisli kako čovjek može od nevolje
da drugog ubije. Niko neće da pomisli,
kako je teško biti zlikovac kad čovjek za
to nije reden. I tu je vrati prst po
srijedi. Nego moram ovde da vam
napomenem kako, osim onog žandar
ma, nemam ničije krv na duši...

Žao mi je starih roditelja. Ima
pokosnih ljudi koji će im se naslađi
vati, a oni su nemoćni da se nose sa
svojim nevoljama. Žao mi je sestara.
Orđno su mučene i zlostavljane, pa
na koncu utaman.

— Žao mi je što su ljudi bez
ikakvog stvarnog razloga htjeli da me
oglase za komunista i protivnika
države i kralja. Nkad ni jednog minuta
to nisam bio. Naprotiv. To mi,
molim vas, napomenute da ne zab
ravim reći u onom času, ako mi do
zvole govoriti. Isto tako napomenute
mi da rasteretim ključara Zorića, na
koga sam potvorio da mi je pri bljeđu
da pilicu. Moj je cilj bio drugi i
postigao sam ga, a Zorić je nevin.

Na koncu,

Poznavajući g. Prostrana kao pro
svjetnog radnika, koji se već godina
ma interesuje životnim pitanjima one
sredine iz koje je potekao Todor
Medić, smatrali smo da neće biti ne
umjesno, ako mu postavimo pitanje:
da li se njemu ovom prilikom nameće
kakve refleksije.

— Nikakve, odgovorio je g. Pro
stran. Što je mislio, to mi se davno
nametnulo. Ovom prilikom samo to
liko, da je nestalo jednog slijepca, koji
je, gonjen olujama života, dugo vre
mena bilo na teret sebi i drugome,
dok nije nabasao u jamu i slomio
vrat. Samo po sebi to nije ništa
tragično. Mnoge od njih bespošted
no čisti bura života, kao pokidano
i razasuto lverje, a da to malo ko vidi.
Vide se samo oni koji grubom rasnom
snagom i otpornosću odoljevaju bure
ma života, dok ne dođu u sukob sa
zakonom.

Van svake je sumnje da se
naši krajevi nalaze pred jednom stra
hovitom zimom.

— Tako će životna bura, uz po
moć velebitske i dinarske, ščititi, i ver
je u grobne i bolnace. Kad bi tom
prilikom, po sili krute nemirnosti,
oživila moja žalosna "parohija", Bog
zna bi se tada mirne duše moglo reći:

"Slavni rođe ljudski, pravdi je udovo
ljenje!"

Završio je g. Prostran, pomalo
uzbuden.

GL.

Kraljevski dar sirotinji

Nj. V. Kralj Aleksandar I

Din. 1.000.000

Nj. V. Kraljica Marija " 200.000

Nj. Vis. Prestolonaslednik

Petar " 100.000

" " Princ Tomislav " 100.000

" " Andrija " 100.000

Ukupno Din. 1,500,0000

Radno vrijeme u državnim uredima

Od Kraljevske banske uprave, Op
štug odjeljenja primamo:

Uslijed već važeće naredbe Go
spodina Pretsjednika Ministarskog sa
veta propisano je počev od 1 okto
bra tekuće godine do 1 maja 1932
godine po kancelarijama administrativnih
državnih nadležnosti ovo radno
vrijeme: svakog radnog dana od 8
do 12.30 i 15.30 do 18 sati, a sub
tom od 8 do 14 sati.

Slovenačko zadružarstvo

U Slovenačkoj danas postoje 4 za
držuna saveza od kojih su važniji: Za
držuni savez (Zadružna sveza) i Savez
slovenskih zadružnih. Izvan ovih saveza
ima priličan broj zadružna učlanjenih
u Beogradu.

Zadružni savez je po broju učla
nenih zadružna jedan od najvećih u
našoj državi, a po svojoj kreditnoj
moći i organizaciji je najjači. Savez
danasa ima 618 zadružna, a njihovi
ulozni na štednju iznose 1,180.000.000
dinara.

Savez ima svoju robnu centralu
koja snabdijeva zadružare sa potrebiti
tim sjemenom, vještačkim dubretom,
mesnim i drugim predmetima po
vrlo povoljnim cijenama. Osim toga
organizuje popularna predavanja iz
poljoprivrede i širi poljoprivrednu
literaturu.

Savez slovenskih zadružna osnovan
1907 god. ima 167 zadružna 32.500
članova i 851.000.000 dinara uloga na
štednjem.

Savez gospodarskih zadružna za
Jugoslaviju okupio je oko sebe rad
ničke zadružne, kojih ima 46 sa 24.070
članova. Zadružna ima zadružnu banku,
koja otpravlja poslove s uspjehom.

Četvrti je Revizijski savez sloven
skih zadružna, koji su obrazovale 129
zadružna pošto su istupile iz Zadruž
nog saveza.

Privred.-kult. Matica

Prilozi

Mihail Knežević, Zadar: daroval
u fond Matice Din. 100, da počasti
uspomenu smrti Danice ud. pck. Save
Bjelanovića; Porodica Dra Jovana
Radakovića, u Imotskom darovala je
u fond Matice Din. 100, da počasti
uspomenu Danice ud. Save Bjelano
vića.

Preplata

Todor Tršić, Subotica (1931) Din. 40

Iz naše korespondencije

G. Petronije Stanojević, svestenik
kosovski piše nam: „Na poziv u
„Glasu“ nastojao sam, da nađem koga
za povjerenika u svrhu prikupljanja no
novih članova za Maticu i obećao mi
je mjesni učitelj g. Jandrija Matković,
da će biti povjerenik i to u opsegu
njegovog školskog rečiona ili samo za
selo Zvjerinec, ako bi bolje bilo, da
svako selo ima svog posebnog po
vjerenika.

Dobro je da mladi ovo preduzmu
ali ne treba ni nas stare zapostavljati
i ignorisati, kad koji još hoće i može
da radi za dobro narode. Za „Glas“
ja sam u početku gotovo sve pret
platnike u Kosovu prikupio. — Sa
bratskim pozdravom

Stanojević Petronije

Iznosimo pismo ovog čestitog
starca kao dokaz njegove iskrene sa
radnje, a i lijepog slaganja sveštenika
i učitelja, kojima ne smeta razlika
vjere, da se nađu u zajedničkom radu.

Napominjemo i drugu našim pri
jateljima, koji naš pitaju za objašnje
nje, da je pri okupljanju članstva za
Maticu nama glavni cilj da se izvrši
izbor najboljih ljudi u svakom mjestu,
da se s njima počnu provoditi razne
vrste organizacija, koje odgovaraju
njihovim potrebama i mogućnostima.
Zato molimo sve naše prijatelje da
požure sa svojim odgovorima.

Stanovništvo naše države

Jugoslavija broji 13,929.988

U pretsjedništvu ministarskog sa
veta u odjeljenju državne statistike,
završen je rad o popisu stanovništva,
koje je izvršeno 31. marta o. g. Pre
ma definitivno srednjim podacima
kraljevina Jugoslavija broji 13,929.988
stanovnika, dok je prema statistici iz
1921. god. imala 11,984.911 stanovnika.
Prema tome Jugoslavija broji
1,945.077 stanovnika više, nego što je
imala pred 10 godina ili 16.23 posto.

Površina Kraljevine Jugoslavije
iznosi 248.665 četvornih kilometara.
Na jedan četvorni kilometar dolazi
51.56 stanovnika, dok je 1921. g. ot
palio 48.29.

Broj domaćinstava

u Jugoslaviji 1931. g. iznosi 2,727.886,
dok je 1921. g. iznosi 2,347.879. Na
svako domaćinsko odpada 5.10 stan
ovnika.

Primorska banovina

ima 19.368 četvornih kilometara;
154.613 domaćinstava, dok je u 1921.
g. imala 143.374 domaćinstava. Stan
ovništvo iznosi 882.920. Od toga
odпадa na muš. 435.677, a na ženske
447.243. God 1921. na teritoriju Pri
morske banovine bilo je 786.357 stan
ovnika. Prema tome se za ovih 10
godina broj stanovnika u Primorskoj
banovini povećao za 96.564 ili za
12.28 posto. Na jedan četvorni kilo
metar otpada 45.59, a na jedno do
maćinstvo 5.71.

Dužina ljudskog vijeka

Nekoliko zanimljivih primjera

Pred godinu dana svjetske novine
su pisale o jednom Turčinu iz Cari
grada, zvanom Zoro Aga, koji je star
145 godina. Novinarima je izjavio da
je pred 120 godina služio vojsku u
Beogradu; da nije pio alkoholna pića
ni pušio duvan, a hranio se najviše
kiselim mlijekom. Čuše za njega amer
ički filmski režiseri pa ga pozvali
ne bi li na njemu zaradili koji mil
iončić dolar. Šta je tamo bilo s njime
nije nam poznato, samo znamo da se
pred nekoliko mjeseci vratio preko
Pariza, i da su ga novine oglasile za
varalicu, jer da mu ni izdaleka nije
onolkog godina koliko je on kazivao.

Nas se ovdje malo tiče njegova
krštenica; htjeli smo samo da istak
nemo kako je malo ljudi bilo skloni
da vjeruje u njegovu starost iz pro
stog razloga što im se čini nemogu
će da čovjek može doživjeti tako
starost.

Međutim ćemo mi ovdje iznijeti
nekoliko istinith primjera duboke sta
rosti koja dosije nevjerovatne godine.
Tako su živjeli: Amerikanka Eleonora
Spicer 121 godinu, Engleskinja Mar
garita Poters 138 godina; Grofica
Elecston sa Islanda 143 godine, pu
kovač Thomas Winstov 146 god.,
Thomas Parre 152 god.; Englez Josef
Surrington je umro u 160 godini, a
iza sebe ostavio dva sina; jednog od
103 a drugog od 109 godina.

Godine 1772 u Dieppe-u je živjela
150 godišnja Ana Conchie. Njezin
otac je živio isto toliko, a stric je
umro u 173. o godini života. Učenjak
Haller u svojoj Fiziologiji priča o ne
kom ribaru Haurihu Jeukmu koji je
6 decembra 1670 umro u 169.-oj god
ini života. Bio mu je 100 godina, a
još je vozio čamac i mreže vukao.
Imao je dva sina stogodišnjaka.

U južnoj Americi živjela je 175
godišnja starica Luiza Cruxo, koja je
amrla uslijed jednog slučaja. Profesor
Neanovius iz Danziga spominje jednog
starca od 188, a drugog od 190 godina.

Francuske novine koje su izlazile
u Petrogradu 1895 godine spominju
jedan nevjeroatan slučaj starosti od
202 godine. Navode ime i neke poj
edinosti iz života dotičnog starca, koji
nije znao godinu svog rođenja, ali su
mu ih drugi izračunali na osnovu si
gurnih podataka. S ovim se računom
moglo dogoditi kao i sa Zoro Aginom,
ali slučajevi koje smo gore spomenuli
tiču se često osoba kulturnih, iz t. zv. vi
sokih društvenih slojeva, gdje se ne
ne može raditi o izračunavanju već o
dokumentima.

Više slučajeva dugovječnosti preko
150 i preko 170 godina navodi po
zнатni ruskiji učenjak Dr. Ilija Mečnikov
u svojim djelima "Studije o prirodi
čovjekovoj" i "Studije o optimizmu".
Ovaj prirodnj k izišao je na glas svo
jim teorijama o produženju ljudskog
vijeka, čije su normalne granice, po
njemu, 150 godina. Kao moćno sre
stvo za produženje života Mečnikov
preporučuje što veće uživanje kiselog
mljeka.

Proizvodnja šljiva

U proizvodnji šljiva Jugoslavija zau
zima prvo mjesto na svijetu sa 850.000
tona. Za njom dolaze Sjeverna Amerika sa
160.000, Rumunjska sa 140.000, Čeho
slovačka sa 100.000, Austrija sa 45.000,